

“ДЖАЛЬМА”, яку знімали в Березані

Як про щось неймовірно, сьогодні розповідають про повні кінозали на некомерційних фільмах. Таке буває, за словами очевидців, у Роттердамі, під час міжнародного кінофестивалю. Повіримо їм, але зовсім нещодавно саме таке диво довелося бачити не десь далеко, а поруч, за півтори години їзди від Києва. І яке там комерційне чи некомерційне кіно! У переповненому кінотеатрі показували український фільм, якому вже сімдесят років. Акцію присвятили сторіччю українського кіно.

...1927 рік. Українське кіно на піднесенні - і в господарському, і в творчому розумінні. Налагоджено випуск фільмів, які мають успіх на вітчизняному кіноринку, виходять на ринок міжнародний. Готуються спеціалісти, формується інфраструктура, розширюється кіноіндустрія. Виходить спеціальний журнал “Кіно”, “Кіногазета”. Потужностей Одеської кінофабрики вже не вистачає і Всеукраїнське фотокіноуправління розпочинає спорудження Київської кінофабрики. І хоча будівництво ще не завершено, корпуси не устатковані обладнанням, керівництво ВУФКУ вирішує розпочати виробництво фільмів. І першою ластівкою ще не завершеної кіностудії стає фільм “Джальма”. Постановку доручили досвідченому режисеру А.Кордюму, а знімальну групу склали випускники кіновідділення Музично-драматичного інституту імені М.В.Лисенка. В головній ролі знялась відома кіноактриса Лідія Островська, яка вже у повоєнний час здобула визнання як режисер науково-популярних фільмів.

Режисер Арнольд Кордюм.

Дещо незвична назва українського фільму. Джальма - це ім'я чеченської дівчини, яка під час громадянської війни на Кавказі врятувала пораненого українського хлопця. Отже, знімали фільм у гірських районах Чечні, а основні події розгорталися в Україні, а саме - в Березані, куди разом зі своєю дружиною Джальмою вертається герой фільму Барабаш...

13 січня 1997 року держадміністрація Березані разом із місцевими меценатами, які підтримують культуру, влаштувала для своїх земляків свято, яке, звичайно, вийшло за межі цього містечка, ставши святом українського кіно. Річ у тім, що єдина копія “Джальми” зберігається саме в Березані й подивитися фільм приїхали кияни - співачка й актриса Ніна Матвієнко, її чоловік - художник і директор Київ-

ського музею Івана Гончара Петро Гончар, художник Феодосій Гуменюк, мистецтвознавець Михайло Селівачов, археолог Михайло Сагайдак. Побувала на цій незвичайній події і я, виступивши перед глядачами з коментарем історико-кінематографічного контексту фільму, окресливши творчість його постановника. Перед початком сеансу виступила директор краєзнавчого музею Березані, подвижниця музейної справи Галина Лаврентіївна Рих, яка зібрала чимало матеріалів і про саме знімання, і про його учасників, підтримувала зв'язки із Лідією Островською, і до сьогодні спілкується з актрисою Наталею Гебдовською, яка народилася в Березані. Виступив перед земляками також очевидець знімання Іван Дудка, в чий хаті була гримерна акторів фільму.

Після перегляду відбувся короткий обмін думками, які викликали фільм. Ф.Гуменюк подарував музеєві альбом-каталог своїх творів, М.Селівачов - свою книгу, П.Гончар - збірник “Гончарівські читання”, а я вручила ведучому вечора комплекти нашого журналу для бібліотек Березані.

Присутні відзначали високу зображальну культуру фільму, чудову технічну якість знімання і зображення, на яку не вплинули роки, а також повний напруження сюжет і монтажну вправність. Звичайно, фільм не тільки чудово зафіксував час, а й увібрав у себе ідеологічний тягар (конфлікт між “свідомим” селянством і куркулями). Та попри це, фільм є неоціненним документом свого часу і дуже цікавою сторінкою українського кіно.

Лариса Брюховецька.